

Ilu päästab maailma

TEKST MONIKA HELME FOTO KRISTJAN LEPP

Juhan (62) ja Ellen Maiste (64) on ühist eluteed käinud juba 42 aastat. Juhan on mitmete mõisaja arhitektuuriajalooliste raamatute autor, Tartu Ülikooli kunstiajaloo professor, Ellen rahvusoper Estonia muusikalavastuste assistent.

Ellen oli omal ajal üks Tartu ilusmaid tüdrukuid. Kuidas sul, Juhan, õnneistus ta endale saada?

Juhan (muheleb): Eks ma ise olin ka ilus poiss...

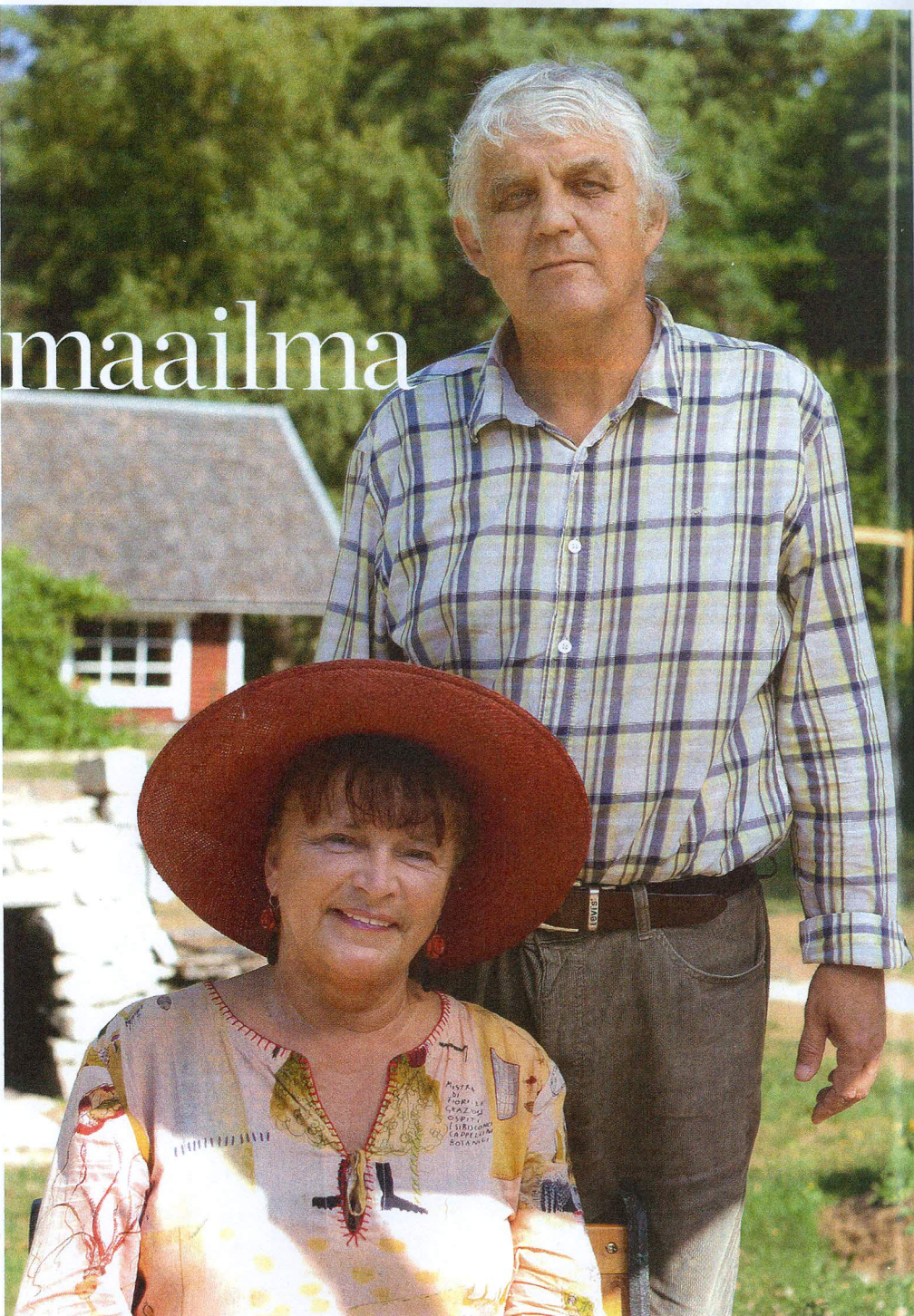
Ellen: Juhan mind Tartu aegadest ei teagi, me kohtusime Tallinnas, kui ma juba konsis õppisin. Meie algus oli väga kiire ja spontaanne. Elasin Kivimäe ühiselamus, kus pesitsesid ka lavakad ja kus aeg-ajalt käisid suured peod. Juhan õppis tol ajal samuti lavakunstikateedris. Tulin Kaarli puiessteelt harjutamast ja allkorrusel käis suur kärts ja mürts. Seal me kohtusimegi! Juhan pani ägedat rokenrolli, selg vastu maad, võttis mu tantsima ja see lõppes sellega, et sõitsime terve öö taksoga mööda Tallinna.

J.: Minu meelest me sõitsime pea-aegu Haapsaluni välja!

E.: Kogu stipp sai maha sõidetud. Aga see oli väga romantiline.

J.: Nii oligi, nagu Ellen rääkis.

E.: 26. veebruaril, mul on see täpselt meeles! Juba märtsis tutvustas Juhan mind oma isale. Olin tookord päris kõva suusataja ning läksin Juhani isa võistkonnaga Otepääle võistlema. Juhani isa oli samuti kirglik suusataja, meistersportlane, ning oli minust vaimustuses.

Aga ema?

E.: Emaga oli ka kõik väga hästi. Kui teda esimest korda nägin, sain küll väikese šoki. Juhani ema oli range ajalooõpetaja, kes nägi alati perfektne välja – sirge tume must tukk, erkpunane kostüüm...

J.: Jah, nad olid Elleniga kaks täiesti erinevat tüüpi, mõlemad efektsed, aga üks efektne mustlane, teine nagu Vogue'ist välja lõigatud.

E.: Aga ta võttis mind väga hästi omaks, lihtsalt esimene hetk oli selline.

Mis edasi sai?

J.: Edasi läksin mina Tartusse ajalugu õppima. Ma olen muidugi

väga rahul selle kaheaastase lavaka-perioodiga, ma tean, mis on teater, mõistan seda olustikku, kus Ellen töötab, tunnen teatriinimesi ja nemad mind.

E.: Aasta pärast tutvumist, 18. märtsil 1972 abiellusime. Elasin ämma-äia juures, ega tookord kusa-gil mujal elada olnud. 1974 sündis esimene laps **Hanna-Helena**. Akadeemilist puhkust ma ei võtnud, õppisin ja kasvasin last. Ja nii oli-megi – mina üks Tallinnas, Juhan Tartus. Ega midagi hullu ei juhtunud.

J.: Laias laastus vastab tõe-le. Ja jumal hoidku – me elame praegu ka nii! Olen juba seitse aastat olnud Tartu Ülikoolis täiskohaga

ametis. Kuigi tookordne Tartu aeg oli mulle väga raske. Mitte ainult isiklikus elus, vaid ka kultuurilises ja ühiskondlikus plaanis oli see lootusetu aeg, mis kasvatas küünilisust, eriti sellises romantikus nagu mina. Kindlasti oli Tartu rikkam, kui tookord näha oskasin, aga mulle ei olnud seal justkui kohta. Ja üldse on Tartu teema asi, mis mind kogu aeg peibutanud, aga mida ma kätte pole saanud...

Kui palju te jagate teineteise huvivid - mõisatekiiksu ja ooperimaailma?

E.: Ma käisin Juhani kaasas, kui ta inventariseeris Eesti mõisaid. See oli selline metsik käimine, hääletades ja seigeldes. Väga põnev oli kolada mööda Eestimaad, sellepärast käisingi, mitte niivõrd mõisate pärast. Ja seda mäletan ka, et pärast tuli minul teha paberitööd, korrastada fotod ja kogu informatsioon.

“Me kumbki ei kuku musta auku ega lange melanhooliasse.”

J.: Minu ooperihuvi on küll arenenud Elleni kaudu. Olen aastaid olnud esietenduste-poiss ja vaadanud ära kõik ooperid, mille lavaletoomisega Ellen seotud on olnud, alates juba ajast, kui ta veel muusika- ja teatriakadeemias töötas. Aga käin ka Londoni kuninglikus ooperis, La Scalas jm. Lähen teatrisse alati tohutu erutuse ja hea meelega.

E.: Juhan teeb tööd ooperimuusikat kuulates ja ma hakkasin tema pärast isegi plaate ostma! Teda ei huvitanud, kes laulab ja mängib, ta lihtsalt praakis halva muusika välja ja tegi seda absoluutselt õigesti!

J.: Kui oled kunsti suhtes tundlik, oskad näha, siis oskad ka kuulata. See on mõnes mõttes universaalne.

Mis on valem, mis inimesi nii järgitult koos hoiab nagu teid?

J.: Ühised ideaalid peavad olema! Meid Elleniga seob idealism, usume mõlemad lähedastesse asjadesse. Oleme kristlased, meil on sarnane moraalkäsitlus ja ilumeel. See on meid palju ühendanud.

E.: Tegelikult oleme täiesti vastandlikud tüübid. Juhan on tuline, koleerilisem, ja mina jälle rahustav,

tasakaalustav element tema kõrval. Vanemas eas oskan asju ka rohkem huumoriga võtta.

J.: Iroonia- ja huumorimeel on meil mõlemal olemas. Me kumbki ei kuku eriti musta auku ega lange melanhooliasse. Ja mis kõige tähtsam: me oleme Elleniga sõbrad! Südamesõbrad!

Juhan, mis sulle Elleni juures kõige rohkem meeldib?

J.: Ta on ilus, tark, alalhoidlik, suurepärase intuitsiooniga... (*Ellenile*) Ja nüüd ütled sina minu kohta ka! No ütled midagi head!

E.: Kõige ilusam asi Juhani juures on tarkus. Tema rikkalik mõttelaad ja vapustavalt poeetiline väljendusviis ka kõige lihtsamates asjades, eriti viimasel ajal.

Tülitsete ka vahel?

J.: Ei mäletagi nagu...

E.: Nõusid keegi ei löhu, ainult pasapliiatseid võib Juhan teinekord katki murda. Tal purskuvad emotsioonid kergemini välja. Mina olen kinnisem, isegi kui vihastan, elan kõik enda sees läbi ja suudan olla vaoshoitud. Mis aitab mind palju mu praeguses töös. Võin laveerida situatsioonides, kus mu ümber on suured isiksused kõigi oma nõudmistega ja emotsioonidega. Aga mu pelgupaik on siin Valklas, looduses.

J.: Kui miski on Elleni elu pärisosa, siis need on lilled! Igal hommikul on esimene asi, mida kuulen, et mis kõik jälle õitsema on läinud. Ja siis käib terve päev minu kiusamine, et tule vaata!

Mida elult ootate?

J.: Et ilu oleks rohkem! Augustinuslikus mõttes. Ilu on nii püha, et päästatab maailma. Ma usun sellesse absoluutselt! Tahaks rohkem raamatuid kirjutada. Ka ilukirjandust. Arvan nüüd teadvat mõnest asjast just nii palju, kui on vaja teada. Siiani oli kõik prooviaeg. Luuletusi on kergelt raske ja vabastav kirjutada ja mul oleks hirmus kahju, kui nad kirjutamata jääksid. Reisida tahaks ka veel, sest nii mõndagi on jäänud nägemata. Machu Picchu ja Tiibet... Seda kõike on ikka üle mõistuse palju.

E.: Ma arvan, et me unistame sellest, et ka meie lapsed sellise mõistmise juurde jõuaksid, milles me praegu elame.

J.: Targaks saamine on kõigi jaoks pikk tee, ka meie jaoks.